

FULL d'INNOVACIÓ DOCENT en EDUCACIÓ SUPERIOR

Setembre
04

SUMARI

«Avui parlem...»

- Qui necessita un portfolio docent?

Javier Barà Temes

«Què en podeu dir de...»

- Una gran part dels estudiants de la UAB desconeixen el Procés de Bolonya i d'altres en desconfien

Vicenta Dolz Gastaldo

«Coneixes...?»

Preparant la reconversió dels estudis a ECTS: una experiència pilot

Maite Martínez

«Informacions»

Formació IDES juny-juliol

Universitat Autònoma de Barcelona

AVUI PARLEM...

Qui necessita un portfolio docent?

Que el lector, professor universitari, suposi que forma part d'una comissió de selecció de professorat de la seva universitat. Es tracta de cobrir una plaça en què el perfil docent és especialment important, ja que la seva universitat està implicada en un procés d'integració en l'Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), o en el desplegament d'un pla estratègic de millora de la qualitat docent, o en un procés de seguiment per part d'una agència de qualitat, o en diversos d'aquests compromisos alhora.

La comissió disposa dels currículums *vitae* (CV) dels candidats (segurament en format normalitzat) i estudien el seu historial docent, on consten cursos impartits, programes d'assignatures desenvolupats, tesines dirigides, material produït (llibres de text, manuals, apunts...), comissions acadèmiques en què ha participat, càrrecs de gestió acadèmica exercits, quinquennis docents concedits, finançament de projectes docents realitzats, etc. Unes detallades cròniques de successos amb informació de dades objectives: crèdits, nombre d'alumnes, dates, durades, hores...

Però al lector l'assalten dubtes: en els cursos impartits, què han après els seus estudiants? Quines competències han desenvolupat? Com ho ha promogut? Com ho ha comprovat? Com són els exàmens? Quins altres instruments d'avaluació utilitza? Quines activitats tenen lloc a la classe més enllà de les exposicions de rigor? Quin tipus de contactes té amb els estudiants dins i fora de les classes, i quin tipus de relació promou entre els estudiants?

En els programes de les assignatures, en quina mesura ha participat en la seva pre-

paració? Amb quin criteri els ha elaborat? Com s'harmonitzen amb els d'altres assignatures? Quantes hores d'estudi requereix la seva digestió per part dels estudiants? Com ho ha comprovat? Quines competències es pretén que adquireixin els estudiants més enllà del coneixement del temari? Com ha canviat el temari en els anys que fa que s'imparteix?

En el material docent produït, què aporta que no es trobi en els centenars de textos disponibles? Quins són els elements originals? Si el material implica l'ús de noves tecnologies de la informació, quins són els objectius formatius? Com intervé la tecnologia en el procés d'aprenentatge?

En la gestió acadèmica, quines decisions rellevants s'han pres? Quins han estat els seus efectes? Com ha millorat la institució com a resultat de la gestió?

Podríem continuar amb la llista de preguntes no contestades per la informació objectiva, asèptica, impersonal, detallada i verificable que figura en els CV. Finalment, ens preguntariem: On s'amaga la persona, el professor? Quines són les seves opinions? Què ha après en tots aquests anys com a professor, i com ha canviat la seva activitat docent? Quina és la seva filosofia docent? Quines són les seves aspiracions? Què li agrada i què li disgusta de la situació acadèmica actual? Com la canviaria, si pogués?

Arribat en aquest punt, el lector, professor universitari que forma part d'una comissió de selecció de professorat de la seva universitat, hauria necessitat no pas un currículum *vitae* en format normalitzat, sinó un portfolio¹ docent (PD).

1. Porfolio: 1. m. Conjunto de fotografías o grabados de diferentes clases que forman un volumen encuadernable. (Diccionario de la RAE, 22a ed.)

AVUI PARLEM...

El PD és un document reflexiu i comentat sobre l'activitat docent d'un professor universitari que resumeix els seus punts forts i èxits i tracta de contestar les preguntes que el lector, en el seu paper convingut, s'ha fet. Va ser introduït el 1980 per l'Associació Canadenca de Professors d'Universitat (CAUT), inicialment com a forma de documentar l'ensenyament i revisar els resultats. Però aviat el seu ús es va estendre per proporcionar evidència en decisions relatives a la carrera docent, com a eina de millora a través de la documentació d'objectius, resultats i reflexions i per ajudar en el disseny i la millora dels plans d'estudis.

Actualment, el seu ús està bastant estès al Canadà i al món anglosaxó. El lector interessat pot obtenir una idea com cal sobre el PD i el seu ús a partir del document de Christopher Knapper (un dels introductors del concepte) i Susan Wilcox, *Preparing a Teaching Dossier*, Queen's University, Canadà, 1998,² disponible a: <http://www.queensu.ca/idc/idcresources/dossier>

Dr. Javier Barà Terns,
catedràtic de la Universitat Politècnica de Catalunya

2. N'existeix una traducció al castellà realitzada per la Red Estatal de Enseñanza Universitaria, Universidad Autónoma de Madrid.

QUÈ EN PODEU DIR DE...

Una gran part dels estudiants de la UAB desconeixen el Procés de Bolonya i d'altres en desconfien

Són pocs els col·lectius d'estudiants de la UAB que estan preocupats pel procés de Convergència de l'Educació Superior a Europa. No saben si els afectaran els futurs plans d'estudi, i aquesta pot ser una de les causes per les quals la implantació del nou sistema no els ha preocupat gens o gaire. Els pocs col·lectius que s'hi han interessat en desconfien, perquè els falta informació i hi són reticents, perquè no han estat implicats en el procés.

En una enquesta realitzada pel web dels estudiants <http://laxarxa-uab.es>, els estudiants majoritàriament diuen que saben alguna cosa sobre el procés de Bolonya. Se'ls ha explicat a través del coordinador de titulació, de professors i, en algun cas, com a la Facultat de Ciències de l'Educació, gràcies a unes jornades informatives. Els estudiants saben que és una oportunitat única per trencar els esquemes actuals de l'educació superior. I demanen als òrgans de govern i acadèmics que se'ls ofereixi participar de forma activa en la creació d'aquest nou espai a la UAB.

Fins ara, el procés de convergència europea s'ha fet amb l'únic suport de l'ESIB, un sindicat que agrupa algunes organitzacions europees, però que no té cap representació als Països Catalans ni a l'Estat espanyol. A Catalunya, el marc unitari dels estudiants és la Plataforma Mobilitzadora en Defensa de la Universitat Pública, que reuneix les principals associacions d'estudiants i les assemblees de facultat i escola, i que treballa en contacte amb altres col·lectius europeus.

Els estudiants catalans reivindiquen la participació en les comissions de treball, a través de la facultat o l'escola, universitat o administració catalana. Els preocupa que les úniques consultes que es facin als estudiants siguin de manera individual, i que alguns cursos comencin proves pilot sense el finançament adequat i la informació corresponent.

Una altra de les qüestions que posen de manifest els estudiants és que, si bé la ideologia pedagògica que s'entreu en el procés és més que positiva i suposaria una millora de la qualitat de l'ensenyament universitari, temen que la manca de finançament obligui a acords amb empreses privades. Per això, demanen que el nou model es fonamenti en principis bàsics d'accés obert a tota la societat mitjançant un bon sistema de beques, que no depengui del món empresarial i que no tingui en l'educació superior dels EUA un exemple a seguir.

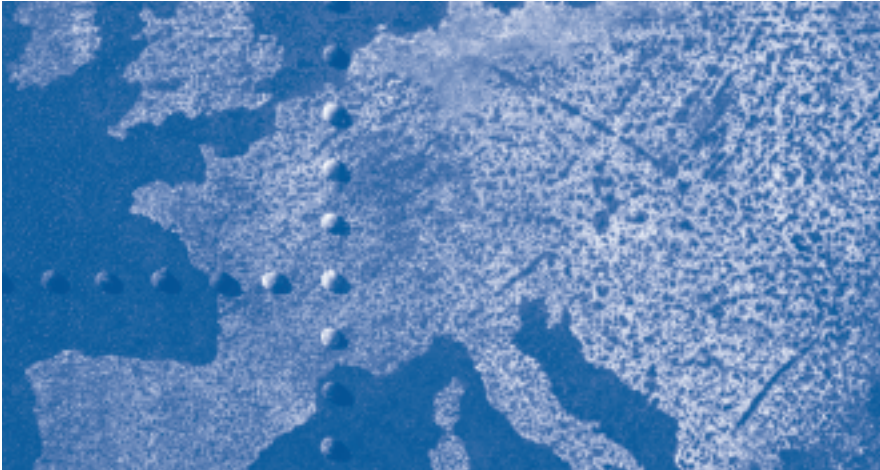
De les reunions fetes pels estudiants catalans a propòsit del nou model educatiu, en van sortir uns quants suggeriments:

1. La mobilitat hauria de ser un dret bàsic de l'estudiant, independentment de la renda. Les beques ERASMUS actuals no cobreixen totes les despeses i molts no s'ho poden permetre. Per garantir-la, també s'haurà d'impulsar la igualtat d'oportunitats per accedir a les escoles oficials d'idiomes i poder aprendre llengües estrangeres.
2. Caldria mesurar i contrarestar la repercussió que això pot tenir en la presència de la llengua catalana a les universitats dels Països Catalans. L'ambigu article 6.4 bis de la LUC sembla una mesura insuficient. Per als estudiants, les titulacions han de preservar aquells trets propis i diferencials que la universitat (en exercici de la seva autonomia) o bé el país considerin, i les particularitats de cada nació han de ser considerades una riquesa i no un obstacle que s'ha d'amagar sota la façana d'un multiculturalisme homogeneïtzador.
3. És necessària una planificació des de la Generalitat i en col·laboració amb les universitats de l'oferta de places i titulacions, atenent a principis com l'equilibri territorial.
4. Des del punt de vista estrictament acadèmic, hi ha la preocupació pels mecanismes de la valoració del volum total del treball de l'estudiant. Ara bé, per abordar aquest canvi caldrà un vertader esforç dels docents per fer una autèntica, i necessària, renovació pedagògica. En aquest nou model docent, cal tenir en compte les diferents situacions dels estudiants, és a dir, cal garantir les diferents dedicacions davant els estudis. El canvi no pot enfocar-se a perfils de dedicació completa als estudis.
5. Finalment, la importància que prendran els recursos didàctics farà encara més necessària la creació de més aules polivalents, més i millors aules d'informàtica i una millora substancial d'actualització de les biblioteques.

Dra. Vicenta Dolz Gastaldo
Delegada del Rector per a Estudiants

CONEIXES...?

Preparant la reconversió dels estudis a ECTS: una experiència pilot

És obvi que l'adaptació a l'espai europeu suposa un canvi per al professorat, el sistema d'ensenyament-aprenentatge i la mateixa universitat. El curs 2003-2004 cinc titulacions van iniciar el procés de canvi com un primer pas per dissenyar la seva conversió a ECTS: Geologia, Matemàtiques, Pedagogia, Relacions Laborals i Art i Disseny. Conscients que tot canvi es gestiona, des del IDES s'ha aportat un model de treball que representava una forma de compartir els avenços que des de cada particularitat es podien anar integrant fins a configurar el guió de treball. Es va treballar sobre la base d'un model que anava del general a l'específic i que suposava tres nivells d'anàlisi (macro, mitjana i micro) i tres accions corresponents a cada nivell. La primera activitat proposada feia referència a les competències que al llarg de la titulació s'havien de desenvolupar. Cada titulació va treballar de forma autònoma i va aportar al grup els resultats de la seva recerca d'informacions.

El context des del qual es partia no era homogeni, per la qual cosa es va treballar a ritmes diferents que van tenir contratemps. Els resultats, però, van ser clars.

Des de la titulació: es va elaborar la constel·lació de competències i prioritats.

Des del professorat: es va obtenir el consens sobre competències i valoració d'aquestes.

Això va suposar l'inici de la complicitat davant el nou enfocament de canvi i la possibilitat de treballar en grup entre el professorat. No totes les titulacions van elaborar aquest document, ja que van trobar dificultats per obtenir les opinions del professorat de la seva titulació. Aquest va ser el cas de Matemàtiques i Geologia.

El **primer nivell** va acabar amb dos documents:

Document 1: Les cinc titulacions van aportar la seva definició de competències i van elaborar una taula en la qual es recollien aquestes definicions.

Document 2: La informació recollida del professorat sobre la seva valoració quant a competències per desenvolupar en la titulació va donar els perfils de competències. Les quatre titulacions que van completar aquesta ponderació són: Art i Disseny, Relacions Laborals, Matemàtiques i Pedagogia.

La comissió va classificar les competències en tres categories: convenients, necessàries i imprescindibles, i va quedar dibuixat el perfil de la titulació.

Actualment, les titulacions estan en fase de desenvolupar el segon nivell de la planificació del canvi.

Dos són els problemes que es plantejen en aquesta fase del procés: d'una

banda, com desenvolupar les competències que l'alumne ha d'assolir al llarg de la titulació, i de l'altra, com és el nou concepte de crèdit (ECTS).

Es van fer els passos següents:

1. Panell de radar de la titulació: la constel·lació de competències que s'han de desenvolupar en la titulació ha de ser una proposta equilibrada entre els cicles, tenint present que els continguts formatius (assignatures) poden afavorir el desenvolupament de certes competències que caldrà tenir en compte. La titulació de Matemàtiques va aportar al grup un sistema de treball.
2. Panell de radar de cada assignatura: els professors de les diferents matèries de primer curs van treballar en la configuració d'estratègies d'aprenentatge que, a la vista de les competències, podien desenvolupar el curs següent, i van completar un quadre similar al que s'adjunta. La titulació de Pedagogia va aportar al grup un sistema de conversió del temps d'aprenentatge.
3. Sistemes d'avaluació: per a cada assignatura es van proposar diferents formes d'avaluar l'aprenentatge dels estudiants, des de l'avaluació continuada fins a l'avaluació finalista.

Actualment, quatre de les cinc titulacions han pogut dibuixar el que serà el seu nou espai d'ensenyament-aprenentatge basat en ECTS i les estratègies que podrien desenvolupar-se en un primer curs de la seva titulació. El curs 2004-2005 suposa la validació de tot el treball realitzat en el curs actual i la correcció dels aspectes que millorin els aprenentatges dels estudiants basats en competències.

Dra. Maite Martínez,
responsable d'Innovació Docent de l'IDES

IDES

Subject	Percentage
RTS Engineering	21%
Polítiques i Sociologia	7%
Medicina	6%
Tutories	1%
Econòmiques	4%
Formació Cerdà	1%
Filosofia i Lògica	13%
CC. Educació	6%
Psicopedagogia	0%
CC. Comunicació	7%
Emprenedoria de Sabadell	8%
Veterinària	10%
Informàtica Sabadell	0%
Matemàtica	0%
Psicologia	7%
Seleccions de Genèria	2%
ICES	1%
Informàtica Grau Roja	0%
Calculus	11%
Polítiques i Medi Ambient	8%
Dret	2%

	Inscrits	Assistants	%
FDES	127	92	35,38
No-FDES	232	159	64,62
TOTAL	359	251	100

MOLT	FORÇA	POC	GENS
38,14%	48,44%	12,74%	0,69%

JORNADES de CAMPUS
d'INNOVACIÓ
DOCENT

17 de setembre de 2004

<http://www.uab.es/ides>

IDES
Innovació Docent
en Educació Superior

UPB
Universitat Politècnica
de Barcelona